

Sygn. akt XXV C 678/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 listopada 2019 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia Tomasz Gal

Protokolant: Klaudia Mikos

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 listopada 2019 roku w Warszawie

sprawy z powództwa J. A.

przeciwko Skarbowi Państwa – Naczelnikowi (...) Urzędu Skarbowego w W.

o zapłatę

- 1) zasądza od Skarbu Państwa – Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w W. na rzecz J. A. kwotę 118.597,89 zł (sto osiemnaście tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt siedem złotych, 89/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 listopada 2018 r. do dnia zapłaty,
- 2) oddala powództwo w pozostałym zakresie,
- 3) zasądza od Skarbu Państwa – Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w W. na rzecz J. A. kwotę 11.347 zł (jedenaście tysięcy trzysta czterdzieści siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 5.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt XXV C 678/19

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 lutego 2019 r., złożonym dnia 1 marca 2019 r. (data stempla pocztowego na kopercie k. 69), **J. A.** wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego **Skarbu Państwa – Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w W.** kwoty 118.597,89 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 5 listopada 2018 r. do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych wraz z opłatą od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu powód wskazał, że dnia 17 lipca 2017 r. w ramach prowadzonej przez niego działalności gospodarczej dokonał omyłkowo przelewu kwoty 118.597,89 zł na rzecz kontrahenta (...) S.A zamiast na rzecz innego kontrahenta o podobnej nazwie (...) SP. Z O.O.. Dokonując tego przelewu powód chciał zaspokoić wierzytelność należną spółce (...) SP. Z O.O.. Kiedy zorientował się, że doszło do pomyłki, wierzytelność z rachunku (...) S.A. obejmująca kwotę omyłkowego przelewu została zajęta przez Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w R. (dalej również: Naczelnika (...) w R.), a następnie przekazana do wyegzekwowania Naczelnikowi (...) Urzędu Skarbowego w W. (dalej również: Naczelnika (...) w W.) jako wierzycielowi spółki (...) S.A.. Powód podjął próbę odzyskania kwoty przelewu na drodze postępowania administracyjnego, składając wniosek o zwolnienie kwoty przelewu spod egzekucji, jednak postępowanie w sprawie zakończyło odmową uwzględnienia wniosku powoda.

Powód podniósł, że wywodzi swoje roszczenie z art. 415 k.c., wskazując, że działanie Naczelnika (...) w W. pozostawało bezprawne ze względu na konsekwentną odmowę zwrotu środków powodowi, choć pozostawało to w sprzeczności z przepisami kodeksu karnego, ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz ordynacji podatkowej. Szkoda powoda odpowiada kwocie omyłkowo przelanej na rachunek spółki (...) S.A., którą następnie przejął pozwany. Alternatywnie powód wskazał, że Naczelnik (...) w W. jest zobowiązany do zwrotu dochodzonej sumy na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu i należy go traktować jako osobę trzecią, która bezpłatnie uzyskała korzyść majątkową od bezpodstawnie wzbogaconego. Według powoda obowiązek zwrotu korzyści w takiej sytuacji ciążył na pozwanym (pozew – k. 3-14).

W odpowiedzi na pozew z 6 lutego 2018 r. pozwany **Skarb Państwa – Naczelnik (...) Urzędu Skarbowego w W.**, zastępowany przez Prokuratorię Generalną RP, wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że termin prekluzyjny na wniesienie powództwa ekscydencyjnego wynikający z przepisów art. 842 § 2 k.p.c. w zw. z art. 40 § 2 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji w niniejszej sprawie minął. Ponadto, pozwany podniósł, że powodowi nie służy żadne prawo, którego ochrony mógłby dochodzić powództwem o wyłączenie spod egzekucji, ponieważ nie istnieje prawo własności środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku bankowym, a uprawnienie do rozporządzania nimi wynika z wierzytelności, jaką ma posiadacz rachunku bankowego do banku. Powód zaś nie był posiadaczem rachunku bankowego, z którego wierzytelność została zajęta przez pozwanego. Zdaniem pozwanego, to powód ponosi odpowiedzialność za błędne wskazanie adresata dokonywanego przelewu, zaś środek prawny, jaki mu służy to roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, jednak nie wobec pozwanego, lecz wobec spółki (...) S.A. (odpowiedź na pozew – k. 81-86).

Powód podtrzymał stanowisko w piśmie z dnia 22 sierpnia 2019 roku.

Strony podtrzymały stanowiska na rozprawie w dniu 25 listopada 2019 roku.

Na podstawie przedstawionych przez strony dowodów **Sąd ustalił następujący stan faktyczny:**

Dnia 17 sierpnia 2017 r. J. A. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej pod firmą PPHU (...) dokonał przelewu kwoty 118.597,89 zł na rachunek bankowy (...) S.A. z siedzibą w B. (obecnie w W.). Przelew został wykonany na rzecz wskazanej spółki przez pomyłkę ze względu na zbieżność nazw kontrahentów J. A., którymi były: (...) S.A. oraz (...) SP. Z O. O.. Kwota przelewu miała w rzeczywistości zaspokoić zobowiązanie J. A. wobec drugiej z wymienionych spółek (okoliczności bezsporne, zeznania świadka M. A. – k. 123 v.).

Kiedy J. A. zorientował się, że przelew został dokonany na rzecz niewłaściwego kontrahenta, zwrócił się do spółki (...) S.A. o zwrot kwoty przelewu. Okazało się jednak, że zwrot nie jest możliwy, ponieważ 18 września 2017 r. Naczelnik (...) Urzędu Skarbowego w R. zajął wierzytelność z rachunku bankowego spółki w postępowaniu zabezpieczającym w ramach postępowania egzekucyjnego w administracji (pismo spółki – k. 20).

Przelana omyłkowo przedmiotowa kwota została objęta skuteczną egzekucją przez Skarb Państwa (okoliczność bezsporna).

Pismem z 16 października 2017 r., a następnie pismem z 3 stycznia 2018 r. J. A. zwrócił się do Naczelnika (...) w R. o wyłączenie spod egzekucji z rachunku bankowego kwoty 118.597,89 zł (pisma powoda – k. 18-19).

Postanowieniem z dnia 5 lutego 2018 r. Naczelnik (...) w R. nie wyraził zgody na wyłączenie spod egzekucji kwoty 118.597,89 zł (postanowienie z 5 lutego 2018 r. – k. 30). Wskazane postanowienie na skutek zażalenia J. A. zostało uchylone, zaś sprawa została przekazana organowi I instancji do ponownego rozpoznania postanowieniem Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w W. z 30 kwietnia 2018 r. (postanowienie z 30 kwietnia 2018 r. – k. 36).

Sprawę rozpatrywał ponownie jako organ I instancji Naczelnik (...) Urzędu Skarbowego w W. jako właściwy ze względu na przekazanie mu zajętych środków jako wierzycielowi spółki (...) S.A. Postanowieniem z 4 lipca 2018 r. odmówił wyłączenia spod zajęcia egzekucyjnego kwoty przelewu (postanowienie z 4 lipca 2018 r. – k. 42). Innym postanowieniem z tego samego dnia Naczelnik (...) w W. umorzył postępowanie w sprawie uznanego za bezprzedmiotowy wniosku J. A. z 3 stycznia 2018 r. ze względu na tożsamość z wnioskiem z 16 października 2017 r. (postanowienie z 4 lipca 2018 r. – k. 40).

Po rozpoznaniu zażalenia J. A. postanowieniem z 13 września 2018 r. Dyrektor Administracji Skarbowej w W. utrzymał w mocy decyzję Naczelnika (...) o odmowie wyłączenia spod egzekucji kwoty 118.597,89 zł (postanowienie z 13 września 2018 r. - k. 51).

Pismem z dnia 29 października 2018 r., doręczonym Naczelnikowi (...) w W. dnia 5 listopada 2017 r., J. A. wezwał organ do dokonania zwrotu kwoty 118.597,89 zł na jego rachunek bankowy w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania (pismo powoda – k. 57).

Pismem z 7 listopada 2018 r. Naczelnik (...) w W. odmówił dokonania zwrotu żądanej kwoty (pismo organu - k. 60).

Spółka (...) S.A. z siedzibą w W. jest w stanie upadłości od 20 grudnia 2017 r. (informacja z systemu elektronicznego Krajowego Rejestru Sądowego).

Postanowieniem z dnia 22 stycznia 2019 r. Prokuratura Rejonowa W. (...) odmówiła wszczęcia śledztwa w sprawie przekroczenia uprawnień przez Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w W. polegającego na wydaniu decyzji o odmowie wyłączenia spod zajęcia spornej kwoty, tj. o czyn z art. 231 par. 1 kk wobec uznania braku znamion czynu zabronionego (k. 25 akt sprawy Ds. 471.2018.III).

Sąd dokonał następującej oceny dowodów:

Sąd uznał przedstawione dokumenty za wiarygodny materiał dowodowy, ponieważ ich treść nie była kwestionowana przez strony procesu, a Sąd nie znalazł podstaw do ich podważania z urzędu.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadka M. A. w całości, ponieważ są spójne i tworzą logiczną całość. Relacja świadka znajduje potwierdzenie także w treści przedstawionych w sprawie w/w dokumentów. Sąd miał na uwadze okoliczność, że świadek ten jest osobą bliską dla osoby powoda, jednakże okoliczność ta sama w sobie nie może stanowić podstawy do podważenia wiarygodności zeznań świadka. W sprawie nie zostały ujawnione żadne okoliczności, które uzasadniałyby podważenie wiarygodności zeznań świadka.

Podkreślenia wymaga, że stan faktyczny sprawy nie był przedmiotem sporu pomiędzy stronami, jego istota sprowadzała się bowiem do rozstrzygnięcia kwestii prawnych. Z tego względu Sąd oddalił wniosek powoda o dopuszczenie dowodu zeznań świadka ponad zakres określony postanowieniami dowodowymi Sądu dopuszczającymi te dowody, albowiem okoliczności faktyczne które miałyby zostać wykazane za pomocą w/w środków dowodowych miały charakter bezsporny i wynikały z dokumentów przedstawionych w sprawie (k. 123 v.).

Sąd pominął dowód z przesłuchania powoda wobec cofnięcia tego wniosku dowodowego przez stronę powodową (k. 123).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie w całości w zakresie należności głównej i w części w zakresie należności ubocznych (odsetek ustawowych za opóźnienie).

Ma rację pozwany, że zgodnie z art. 40 § 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t. j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1314 – dalej również: u. p. e.) na ostateczne postanowienie w sprawie odmowy wyłączenia rzeczy lub prawa majątkowego spod egzekucji nie przysługuje skarga do sądu administracyjnego. Osobie,

której żądanie wyłączenia rzeczy lub prawa nie zostało uwzględnione, przysługuje natomiast prawo żądania zwolnienia ich od zabezpieczenia lub egzekucji administracyjnej w trybie przepisów kodeksu postępowania cywilnego. W myśl art. 842 § 1 i § 2 dopuszczalne jest powództwo o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji administracyjnej, które można wnieść w ciągu dni czternastu od doręczenia postanowienia administracyjnego organu egzekucyjnego, a jeżeli zainteresowany wniósł zażalenie na to postanowienie - w ciągu dni czternastu od doręczenia postanowienia wydanego na skutek zażalenia. Pozwany w odpowiedzi na pozew podnosił, że powód otrzymał postanowienie Dyrektora Izby Skarbowej w W. z dnia 13 września 2018 r. w przedmiocie utrzymania w mocy postanowienia Naczelnika (...) w W. z 4 lipca 2018 r. o odmowie zwolnienia spod egzekucji kwoty 118.597,89 zł najpóźniej pod koniec października 2018 r., zaś pozew w niniejszej sprawie został złożony w lutym 2019 r., zatem z oczywistym przekroczeniem terminu wskazanego w art. 842 § 2 k.p.c. Sprawa z powództwa ekscydencyjnego może się toczyć, jeżeli postępowanie egzekucyjne trwa. Po wyegzekwowaniu wierzytelności, powództwo ekscydencyjne staje się bezprzedmiotowe, gdyż nie można zwolnić spod egzekucji rzeczy lub praw, które zostały już przeniesione na wierzyciela (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2016 r., sygn. akt V CSK 48/16, LEX nr 2165600).

Ma również rację pozwany twierdząc, że w okolicznościach faktycznych przedstawionych przez powoda w ogóle nie istniała możliwość wniesienia skutecznego powództwa ekscydencyjnego ze względu na brak rzeczy lub prawa majątkowego, których ochrony mógłby się domagać powód (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2016 r., sygn. akt V CSK 48/16, LEX nr 2165600).

Jednakże wyżej wymienione poglądy strony pozwanej pozostają bez związku z przedmiotem niniejszego procesu. Należy podnieść, że cała argumentacja prawna zawarta w odpowiedzi na pozew w zakresie w jakim dotyczy powództwa o zwolnienie rzeczy lub praw majątkowych spod egzekucji, w szczególności podnoszonego przez pozwanego zarzutu upływu terminu prekluzyjnego na wytoczenie powództwa o zwolnienie rzeczy lub praw majątkowych spod egzekucji, nie może być uznana za uzasadnioną w niniejszej sprawie. Wynika to z faktu, że w niniejszej sprawie powód wystąpił przeciwko pozwanemu z roszczeniem o zapłatę opartym na twierdzeniu o popełnieniu przez pozwanego deliktu lub na twierdzeniu o bezpodstawnym wzbogaceniu pozwanego kosztem powoda. Skoro powód nie sformułował w niniejszej sprawie roszczenia o zwolnienie rzeczy lub praw majątkowych spod egzekucji to tego rodzaju argumentacja pozwanego może zostać potraktowana wyłącznie jako próba dokonania szerokiej oceny prawnej zaistniałego stanu rzeczy. Natomiast w znaczeniu procesowym argumentacja ta jest bezskuteczna, albowiem w istocie nie dotyczy przedmiotu sporu, czyli konkretnego zgłoszonego roszczenia.

Argumentacja pozwanego dotycząc roszczenia o zapłatę polegała natomiast na twierdzeniu, że w zaistniałym stanie faktycznym powodowi nie przysługuje żadne roszczenie wobec Skarbu Państwa o zwrot omyłkowo przelanych środków pieniężnych.

W ocenie Sądu to twierdzenie pozwanego nie jest uzasadnione.

W niniejszej sprawie powód oparł swoje roszczenie na dwóch alternatywnych podstawach prawnych: art. 415 k.c. dotyczącym odpowiedzialności za szkody spowodowane czynem niedozwolonym oraz art. 407 w zw. z art. 405 k.c. dotyczącymi odpowiedzialności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia.

Jak zostało to już uprzednio podniesione powód nie mógł wystąpić przeciwko pozwanemu Skarbowi Państwa, ewentualnie przeciwko bankowi, w którym umiejscowiony był rachunek, na który dokonano omyłkowego przelewu, ewentualnie przeciwko spółce (...) S.A. jako posiadaczowi tego rachunku ze skutecznym powództwem o zwolnienie spod egzekucji, ponieważ sporna kwota została już wyegzekwowana, a w takim stanie rzeczy powództwo tego rodzaju z uwagi na jego charakter prawny stało się bezprzedmiotowe. Ponadto przedmiotem zajęcia egzekucyjnego na rachunku bankowym jest wyłącznie wierzytelność posiadacza rachunku wobec banku o wypłatę tej kwoty, nie jest nim natomiast gotówka lub ani kwota zapisana na rachunku bankowym. Z chwilą wykonania przez bank omyłkowego polecenia przelewu środków z rachunku bankowego powoda na rachunek spółki (...) S.A. powód utracił prawo do tych środków w tym sensie, że nie mógł nimi dysponować i zarazem prawo do dysponowania tymi środkami uzyskała wyłącznie spółka (...) S.A. Powstało wówczas prawo tej spółki do domagania się od banku wypłaty tej kwoty. Przedmiotem zajęcia

dokonanego następnie przez pozwaną Skarb Państwa nie było zatem prawo powoda, a jedynie wierzytelność spółki (...) S.A. wobec banku o wypłatę tej kwoty. W tym znaczeniu jurystycznym zajęcie dokonane przez Skarb Państwa nie naruszało prawa powoda, albowiem do zajętej wierzytelności powód już uprzednio nie mógł rościć żadnych praw (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2016 r., sygn. akt V CSK 48/16, LEX nr 2165600, wyrok Sadu Najwyższego z 18 lutego 2004 r., V CK 233/03, Lex nr 550934). Z tego też względu powództwo powoda o zwolnienie spod egzekucji co do zasady nie mogłoby wywołać skutku oczekiwanego przez powoda.

Powyższe nie oznacza jednak, że powód w zaistniałym stanie rzeczy nie jest uprawniony do domagania się od pozwanego zwrotu równowartości środków pieniężnych, które stały się przedmiotem zajęcia.

Zaprezentowany przez Sąd Okręgowy pogląd znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym niemożność wytoczenia powództwa z art. 841 k.p.c. na skutek zakończenia postępowania egzekucyjnego otwiera drogę do rozważenia ewentualności domagania się przez osobę trzecią, której prawa zostały naruszone, wydania przedmiotu zaspokojenia, jego równowartości lub odszkodowania, przy czym rozstrzygnięcie tego rodzaju żądań nie jest dopuszczalne w sprawie z powództwa o zwolnienie zajętego przedmiotu spod egzekucji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2004 r. sygn. akt V CK 233/03, LEX nr 550934, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2016 r., sygn. akt V CSK 48/16, LEX nr 2165600).

Sąd nie znalazł podstaw, aby zastosować w sprawie art. 415 k.c., który jest przepisem ogólnym i nakłada na każdego sprawcę czynu niedozwolonego odpowiedzialność za wyrządzoną tym czynem szkodę. W ocenie Sądu okoliczności sprawy uzasadniają rozpatrywanie ewentualnej odpowiedzialności cywilnej pozwanego na podstawie art. 417 § 1 k.c., który stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 415 k.c. i dotyczy szkód wyrządzonych przez konkretnych krąg podmiotów, jakimi są podmioty publiczne na skutek niezgodnego z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej.

Zgodnie z art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

Jedną z podstawowych przesłanek odpowiedzialności podmiotów publicznych na podstawie art. 417 § 1 k.c. jest stwierdzenie niezgodności działania lub zaniechania organu administracji publicznej z prawem. W orzecznictwie oraz doktrynie niezgodność z prawem na tle art. 417 § 1 k.c. nie jest rozumiana jednakowo i może być interpretowana wąsko lub szeroko (M. Wałachowska, Komentarz do art. 417 kodeksu cywilnego, LEX 2018). Węższa interpretacja zakłada, że przepis dotyczy niezgodności z prawem stanowionym (w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 4 grudnia 2001 r., sygn. akt 18/00, OTK 2001/8 poz. 256, TK przyjął wąskie rozumienie pojęcia niezgodności z prawem, nie wykluczając jednak, aby ustawodawca zwykły ujął bezprawność szerzej, a więc także jako sprzeczność z zasadami współzycia społecznego). Zgodnie z ujęciem szerokim niezgodność z prawem należy traktować jako bezprawność w ujęciu cywilistycznym, a więc niezgodność z szeroko rozumianym porządkiem prawnym, czyli także z zasadami współzycia społecznego (tak SN w wyroku z dnia 21 maja 2003 r., IV CKN 178/01, LEX nr 81637).

W ocenie Sądu pozwaną Skarb Państwa - Naczelnik Urzędu Skarbowego nie dopuścił się naruszenia norm prawa stanowionego ani zasad współzycia społecznego w odniesieniu do czynności polegającej na przedmiotowym zajęciu w toku postępowania egzekucyjnego.

Jak zostało to już podniesione to powód na skutek błędnego wskazania adresata przelewu wywołał skutek w postaci wygaśnięcia jego praw do przekazanej kwoty. Zgodnie z regulacjami dotyczącymi umowy rachunku bankowego (art. 725 -733 k.c.) posiadacz rachunku bankowego ma wobec banku wierzytelność do wysokości zapisanej na rachunku kwoty. Wierzytelność powstaje z chwilą wpłynięcia środków pieniężnych na rachunek bankowy, niezależnie od tego kto był wpłacającym oraz z czyjego majątku i z jakiego tytułu przekazanie nastąpiło. Wierzytelność spółki (...) S.A. wobec banku w kwocie 118.597,89 zł powstała z momentem wpłynięcia tej kwoty na rachunek spółki, niezależnie od tego, że powód nie miał zamiaru dokonania przysporzenia na jej rzecz. Do tej wierzytelności powód nie mógł rościć sobie żadnych praw, gdyż jedynym jej beneficjentem była spółka (...). Nawet przed dokonaniem

zajęcia wierzytelności powód nie mógł skutecznie domagać się od banku przywrócenia mu przekazanej przelewem kwoty, jedynym uprawnionym do zadysponowania tą kwotą była ta spółka. Powód mógł wystąpić przeciwko niej z roszczeniem z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia.

Na skutek przypadkowego splotu wydarzeń w czasie, gdy powód błędnie wykonał przelew, pozwany Skarb Państwa-Naczelnik Urzędu Skarbowego prowadził wobec spółki (...) postępowanie administracyjne, zmierzające do wyegzekwowania wobec niej zaległości podatkowych. Wierzytelność spółki z rachunku bankowego stała się więc przedmiotem zajęcia w postępowaniu zabezpieczającym. Nie oznacza to jednak, choć kwota na rachunku bankowym obejmowała również kwotę przekazaną spółce przez powoda bez podstawy prawnej, że zajęcie objęło środki pieniężne powoda czy jego wierzytelność w stosunku do spółki. Nie można bowiem mówić o prawie własności środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku bankowym ani twierdzić, że wierzytelność z rachunku bankowego obejmuje wierzytelności wierzycieli posiadacza rachunku bankowego. Takie wnioski są sprzeczne z opisaną powyżej istotą umowy rachunku bankowego.

Zajęcie dokonane przez pozwanego nie naruszało zatem przepisów postępowania egzekucyjnego w administracji ani interesu powoda, który nie był uprawnionym z wierzytelności z rachunku bankowego spółki. Jedynie przypadek i to niezależny od pozwanego, sprawił, że rachunek bankowy w/w spółki akcyjnej został zajęty wcześniej przez Urząd Skarbowy niż powód zorientował się co do swojej omyłki. Z punktu widzenia prawa powoda do spornej sumy po wykonaniu przez powoda omyłkowego polecenia przelewu środków pieniężnych rola Naczelnika Urzędu Skarbowego sprowadzała się jedynie do tego, że był on tylko kolejnym beneficjentem omyłki spowodowanej przez samego powoda. Powód nie mógłby domagać się zwrotu tych środków od banku także wówczas gdyby do tego zajęcia w ogóle nie doszło.

Ze względu na powyższe należy stwierdzić, że działania pozwanego Skarbu Państwa-Naczelnika Urzędu Skarbowego w zakresie dotyczącym zajęcia były zgodne z prawem oraz z zasadami współżycia społecznego.

W ocenie Sądu nie oznacza to jednak, że sytuacja, w której powód utracił sporną kwotę środków pieniężnych ze względu na niefortunny zbieg w czasie postępowania egzekucyjnego oraz dokonania omyłkowego przelewu przez powoda jest do zaakceptowania i nie powinna zostać skorygowana przez Sąd.

Zdaniem Sądu w sprawie należało zastosować przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia, tj. art. 405 i nast. k.c., ponieważ celem roszczenia o wydanie bezpodstawnego wzbogacenia jest przywrócenie równowagi zachwianej nieuzasadnionym przejściem jakiejś wartości z jednego majątku do drugiego (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 maja 1988 roku w sprawie III CRN 83/88, OSNCP 1989, nr 5, poz. 84, OSPiKA 1989, z. 7-12, poz. 149, PiP 1990, z. 5, s. 114). W niniejszej sprawie niewątpliwie doszło do bezpodstawnego przesunięcia w znaczeniu ekonomicznym wartości kwoty 118.597,89 zł z majątku powoda do majątku pozwanego.

Aby zachodziła możliwość zastosowania przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, musi wystąpić sytuacja, w której jeden uczestnik obrotu, po pierwsze otrzymuje korzyść, po drugie, korzyść, której dotyczy art. 405 k.c., musi być uzyskana bez podstawy prawnej jakiegokolwiek rodzaju. Jest tak wówczas, gdy u jej podstaw nie leży ani czynność prawna, ani przepis ustawy, ani orzeczenie sądu lub decyzja administracyjna (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 listopada 1998 roku w sprawie III CKN 18/98 LEX nr 479355). Dla zaistnienia bezpodstawnego wzbogacenia istotnym jest jedynie, by nastąpiło przesunięcie korzyści z majątkuubożonego do majątku wzbogaconego (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 listopada 1998 roku w sprawie II CKN 58/98, LEX nr 55389).

Wprawdzie należy zgodzić się z pozwanym, że brak przyczyny prawnej przysporzenia na rzecz spółki (...) S.A. bezpośrednio skutkowało bezpodstawnym wzbogaceniem samej spółki, a sam fakt zajęcia w postępowaniu zabezpieczającym nie stwarza przesunięcia określonego przedmiotu do majątku wierzyciela.

Należy jednak zwrócić uwagę, że wierzytelność z rachunku bankowego obejmująca kwotę 118.597,89 zł została nie tylko zajęta w administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym, lecz również wyegzekwowana. Kwota ta zatem posłużyła ostatecznie zaspokojeniu wierzyciela, jakim był pozwany Skarb Państwa-Naczelnik Urzędu Skarbowego. Zasiłała ona majątek pozwanego poprzez zmniejszenie zadłużenia podatkowego. W tej sytuacji należy uznać

pozwanego za bezpodstawnie wzbogaconego. Choć kwota przekazana przez powoda spółce (...) jedynie na skutek błędu trafiła do majątku pozwanego, to jednak nie sposób kwestionować zaistnienia skutku ekonomicznego, jakim było bezpodstawne wzbogacenie Skarbu Państwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2004 r. sygn. akt V CK 233/03, LEX nr 550934). Jedynie przypadek sprawił, że rachunek bankowy w/w spółki akcyjnej został zajęty wcześniej przez Urząd Skarbowy niż powód zorientował się co do swojej omyłki. Z punktu widzenia prawa powoda do spornej sumy po wykonaniu przez powoda omyłkowego polecenia przelewu środków pieniężnych rola Naczelnika Urzędu Skarbowego sprowadzała się do tego, że był on tylko kolejnym, ale jednak beneficjentem omyłki spowodowanej przez powoda. Fakt bycia przez pozwanego ostatecznym beneficjentem w/w omyłki uzasadnia przyjęcie, że pozwany w nieuzasadniony sposób wzbogacił się kosztem powoda i kwota wyrażająca równowartość omyłkowego przelewu powinna zostać zwrócona przez pozwanego powodowi. Należy podnieść, że gdyby nie doszło do tej omyłki to pozwany nie uzyskałby nigdy spornych środków pieniężnych.

W tym stanie rzeczy należało uznać, że sama odmowa zwrotu tych środków powodowi przez pozwanego jest zachowaniem bezprawnym, naruszającym nie tylko przepis art. 405 kc, ale i zasady współzycia społecznego. Zdaniem Sądu pozwany Skarb Państwa realizując swoje ustawowe uprawnienia wobec jednego podmiotu – dłużnika nie powinien przypadkowo korzystać z cudzego błędu osoby trzeciej, w tym przypadku powoda.

Dodatkowo należy podzielić w pełni pogląd zaprezentowany przez Sąd Najwyższy, w którym przyjęto, iż dla istnienia bezpodstawnego wzbogacenia w rozumieniu art. 405 k.c. nie ma znaczenia wina wzbogaconego lub jakakolwiek inna forma jego uchybienia lub zaniedbania, bezprawność ani związek przyczynowy w ujęciu art. 361 § 1 k.c. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 kwietnia 1999 roku w sprawie I CKN 1128/97, nie publ.). Dla istnienia bezpodstawnego wzbogacenia nie ma znaczenia ani wiedza, ani wola osoby wzbogaconej, a do bezpodstawnego wzbogacenia może dojść nawet wbrew woli tej osoby (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 stycznia 2002 roku w sprawie V CKN 641/00, LEX nr 54331). Wobec powyższego fakt, że pozwany dokonując czynności w postępowaniu egzekucyjnym działał w granicach prawa nie miała znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Wobec powyższego Sąd uwzględnił powództwo w zakresie roszczenia głównego w całości, orzekając jak w pkt 1 wyroku.

Podstawą rozstrzygnięcia w przedmiocie odsetek ustawowych za opóźnienie jest art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. W ocenie Sądu roszczenie powoda z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia stało się wymagalne dopiero po wezwaniu pozwanego do zapłaty konkretnej kwoty z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 26.11.2009 r., III CZP 102/09). Powód pismem z dnia 29 października 2018 r. wezwał Naczelnika (...) w W. do dokonania zwrotu kwoty 118.597,89 zł na jego rachunek bankowy w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania (k. 57). W piśmie z 7 listopada 2018 r. pozwany wskazał, że pismo powoda zostało mu doręczone 5 listopada 2018 r. oraz odmówił dokonania zwrotu żądanej kwoty (k. 60). W ocenie Sądu pozwany stosownie do treści art. 455 k.c. powinien spełnić to świadczenie bez zbędnej zwłoki, przez co należy rozumieć termin 7 dni. Taki też termin strona powodowa określiła stronie pozwanej na dokonanie zapłaty. Powyższe oznacza, iż powód jest uprawniony do domagania się odsetek najwcześniej od dnia 13 listopada 2018 roku. W rezultacie roszczenie powoda o zasądzenie odsetek za okres poprzedzający dzień 13 listopada 2018 r. należało potraktować jako nieuzasadnione.

Sąd rozstrzygnął o kosztach procesu, w tym o kosztach zastępstwa procesowego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.). Rozstrzygnięcie to zgodne jest z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, który pozwany przegrał w istocie w całości (powództwo zostało oddalone jedynie co do odsetek ustawowych i to tylko co do kilku dni). Koszty procesu poniesione przez powoda to: 5.400 zł – wynagrodzenie pełnomocnika procesowego, 17 zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa procesowego, 5.930 zł – opłata sądowa od pozwu.

Mając na uwadze całokształt poczynionych powyżej rozważań Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.